

Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries

Memòria de l'any 2003

Durant aquest any 2003 s'han produït esdeveniments molt rellevants per a la nostra entitat, tot i que de caire ben diferent. D'una banda, el mes de gener es va inaugurar la rehabilitació arquitectònica de l'ecomuseu, que ens va permetre obrir de nou les portes al públic el mes d'abril, acabant l'any amb una bona resposta del públic.

Al llarg de l'any s'ha anat també treballant en dos projectes importants que veuran la llum durant l'exercici 2004: el *Projecte museogràfic de l'espai expositiu I: la Farinera*, i l'exposició "Dalí i els mestres flequers". A més, es va aprovar el projecte arquitectònic de rehabilitació de la 2a fase de l'ecomuseu.

D'altra banda, constatem cada vegada més que l'Ecomuseu-Farinera ha esdevingut un referent en la recuperació i museïtzació del patrimoni industrial fariner, com ho demostra el fet que cada vegada se'ns adrecen més institucions i investigadors sol·licitant informació sobre el projecte, el fons o demanant-nos la elaboració d'informes tècnics.

L'any 2003 és també l'any en que s'ha elaborat la *Declaració de Castelló d'Empúries*, fruit del treball de reflexió de la Comissió directora del Sistema del mNACTEC i en la que s'estableixen les seves línies estratègiques, i els seus principis.

Finalment, el 2003 ha estat també un any de pèrdua, ja que el mes d'octubre ens va deixar el Sr. Emerio Ungé i Mulà, l'antic mestre moliner de la Farinera.

Col·lecció

Donacions

Durant l'any 2003 l'Ecomuseu-Farinera ha rebut una sèrie de donacions que han suposat una ampliació del fons de l'ens. Es tracta principalment d'objectes que tenen a veure amb les feines del camp (donació del Sr. Jaume Dabau), amb les mesures emprades per mesurar el blat i altres cereals (donació d'un quartà per part de la Sra. Marina Rigat) i també en relació amb el món industrial fariner (donació de la Sra. Carme Gilabert d'una placa del Gremi de fabricants de farina de Barcelona).

Patrimoni industrial fariner

S'han realitzat també un parell d'informes a petició dels ajuntaments de Cassà de la Selva i de Figueres en relació a diversos elements de Patrimoni industrial fariner. Per part de l'Ajuntament de Figueres, la sol·licitud va ser per tal que es realitzés un informe tècnic referent a la viabilitat de recuperació de la maquinària de l'antiga Farinera "Sant Salvador".

Pel que fa a l'Ajuntament de Cassà de la Selva el seu interès fou que els elaboréssim un informe tècnic referent a la viabilitat de recuperació de la maquinària que podria correspondre a una farinera situada en l'edifici que va ser de l'antiga cooperativa Sant Isidre. Aquest informe es va fer conjuntament amb la Tècnica en Conservació del mNACTEC, Sra. Conxa Bayó.

Documentació

Des de la Farinera hem adquirit, mitjançant la compra, l'intercanvi o la donació, una sèrie de llibres, revistes i documents que han passat a engrandir el fons documental de l'ecomuseu. Aquest fons documental es compon de dues seccions (biblioteca i hemeroteca), que faciliten la catalogació i la recerca dels documents.

Dins el fons de la biblioteca les noves adquisicions han estat:

- Cent Anys d'Agrienergia. Història de la Farinera Coromines de Banyoles (1897-1997), Ed. Agrienergia, 1997.
- Quadern de Didàctic i Difusió, 15 El museu de les mines de Bellmunt del Priorat, Ed. mNACTEC, 2003.
- Quadern de Didàctica del Museu Comarcal de Cervera, Ed. Ajuntament de Cervera.
- V.V.A.A.; Quadern Les mines de Saldeu, Ed. Consorci Ruta Minera i Zenobita, 2003.
- Catàleg: El reflex d'un temps Can Tinturé. Col·lecció de rajola de mostra Salvador Miquel, Ed. Ajuntament de d'Esplugues de Llobregat, 2003.
- Catàleg: Made in Girona, Ed. Ajuntament de Girona, 2001.
- V.V.A.A.; Canvis socioambientals a l'Alt Empordà (1950-200) a Diversitas, 37, Ed. Universitat de Girona, 2002.
- Informe anual de la indústria i el Consum Agroalimentaris a Catalunya, Any 2001, Ed. DARP, 2003.
- Terminologia de fires i congressos, Ed. Termcat, 2003.
- Joan Illa; Arbúcies, del feudalisme a l'Edat Moderna, Col·lecció Motsoliu, 4, Ed. Llibres del Segle, 2003.

- Journeys on the Seas of Byzantium; Ed. Hellenic Ministry of Culture, 2a edició 1998.
- Water-Ways in the city of Saint Demetrios, Ed. Dimitri Milosis, 1997.
- Les plantes transgèniques, Ed. Societat Espanyola de Biotecnologia, 2000.

En el fons de l'hemeroteca, els números corresponents a l'any 2003 de les següents publicacions:

- *Newspa*
- *World Grain*
- *Pizza and restauration*
- *Va de fires*
- *Informatiu del Sistema del mNACTEC*
- *Informa. Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú*
- *Butlletí d'Arqueologia Industrial i de Museus de Ciència i Tècnica*
- *Informatiu Museus*
- *El Llegat, Butlletí dels Museus, de l'Arxiu i del patrimoni Històric de Banyoles*
- *MERLET Butlletí Informatiu del Museu de Terrassa*
- *Deriva. Revista Cultural de l'Alt Empordà.*
- *Identitats, 2 Revista del Castell-Ecomuseu Urbà de Rubí, Ed. Ajuntament de Rubí, 2003.*

Museografia

Durant tot l'exercici s'ha estat treballant en *el Projecte museogràfic de l'espai Expositiu I: La Farinera*. En primer lloc, es va fer una revisió de la primera redacció del projecte, després es va realitzar el procediment negociat per a la redacció del projecte de disseny, al que es presentaren les empreses TAT, CUBE i EMBLEMMA, essent adjudicat a aquesta darrera. El projecte de disseny va ser aprovat al Ple de 30 d'octubre i es va convocar el concurs per a la seva implementació, que està previst que es resolgui durant la primera meitat del 2004.

Activitats

6a. Fira del pa, la farina i el blat (30 i 31 de maig i 1 de juny)

Com en l'any anterior, a finals de maig es va organitzar la 6a edició de la Fira del pa, la farina i el blat, que va gaudir d'un gran èxit de públic. Enguany l'ecomuseu va poder tornar a obrir les seves portes al públic i durant els tres dies varen passar per l'Ecomuseu-Farinera un total de 373 visitants.

Un any més, es varen organitzar tot un seguit d'activitats molt variades: entre elles les actuacions habituals, exhibicions de maquinària, l'exposició "Com es fa el pa?", els tallers de pa tant per a nens com per a adults, enguany amb un Taller de pa ecològic, etc.

En aquesta edició, les xerrades foren d'introducció a l'Agricultura Ecològica que, tot i l'interès que consideràvem que podia tenir el tema, va gaudir d'escassa presència de públic.

Al Mercat de la Fira hi participaren uns 40 expositors, que per primera vegada varen pagar una taxa per poder prendre part de la fira, el que es va fer com a mesura per intentar evitar l'absentisme d'altres edicions.

En aquesta ocasió, l'activitat en relació amb la pagesia va ser a càrrec dels Amics dels Tractors d'Època de l'Empordà, que ens oferiren una exhibició de llaurada amb tractors d'època.

Jornades de portes obertes

Durant aquest any, hem organitzat una sèrie de jornades de portes obertes amb l'objectiu de participar en diversos esdeveniments en relació al patrimoni i en les activitats festives del municipi i per donar a conèixer més abastament l'ecomuseu en el nostre territori. Aquestes jornades tingueren una bona acollida de públic, tenint en compte que algunes de les dates queien en dies laborables:

- El 18 de maig, en el Dia Internacional dels Museus, varen passar per la Farinera un total de 31 visitants.
- El 10 d'Agost, durant la festa Major de Sant Llorenç, vam tenir 390 visitants.
- Els dies 27 i 28 de setembre es varen realitzar les Jornades Europees de Patrimoni, varen venir a l'ecomuseu un total 149 visitants.
- I el 16 de novembre, dins de la Setmana de la Ciència, vam tenir 26 visitants.

Difusió

Edició de material de difusió

Aquest any s'ha dut a terme l'edició del fulletó informatiu de l'ecomuseu i del flyer, dissenyats l'any anterior. Han estat editats, com ja es preveia, en cinc idiomes: català (7000 exemplars), castellà (4000 exemplars), anglès, francès i alemany (3000 exemplars en cada un d'ells).

També s'ha penjat a l'exterior del pati de l'ecomuseu un nou taulell d'horaris que ens permet actualitzar-ne la informació periòdicament.

Premsa, ràdio i televisió

Enguany l'Ecomuseu-Farinera ha aparegut en diverses publicacions especialitzades: la Guia Tècnica de Espanya, i l'Empordàguia. Va aparèixer també un article sobre l'ecomuseu a la revista Deriva, Revista cultural de l'Alt Empordà, el 19 de febrer, i al numero 72 de la revista Descobrir Catalunya, en l'article *Les colònies tèxtils*, en que es fa referència als museus del Sistema del mNACTEC, dins dels quals hi ha la Farinera.

Pel que fa a la televisió, es varen produir durant l'any diferents reportatges sobre l'ecomuseu. El mes de gener Antena 3 TV va realitzar un reportatge sobre l'ecomuseu per al programa a *A Fondo*, que s'emet per a Catalunya. El mes de febrer es va gravar un altre reportatge pel programa *Camins de cultura* de City TV i el mes de juny un altre pel Consorci de Televisions Locals.

L'ecomuseu també va aparèixer en diferents televisions de la comarca com en el programa *Prisma* de Canal Nord o en diferents ocasions a TV Roses.

Durant l'any s'han produït diverses entrevistes per diferents mitjans radiofònics: el març es va realitzar una entrevista pel programa *Mediterràdio* de Catalunya Cultura, el juny una altra per Ona Catalana en el programa *Gent de l'Empordà*, i se'n va produir una altra per Ràdio Ribes (Garraf), sobre la Farinera com un dels museus del Sistema del mNACTEC.

Amb motiu de la reobertura de l'Ecomuseu-Farinera s'han publicat diferents anuncis en mitjans de comunicació, esdeveniment que també va ser recollit en diferents mitjans de comunicació escrits d'àmbit estatal (El Periódico), en diaris d'abast provincial (Diari de Girona, El Punt i al suplement Presència d'aquest darrer) i en setmanaris comarcals com l'Empordà i l'Hora Nova.

Arran de l'organització de la 6ª. Edició de la Fira del pa, la farina i el blat es van publicar anuncis en diferents mitjans de comunicació escrits i radiofònics. També vàrem aparèixer en diversos mitjans especialitzats, en les agendes de la premsa local, comarcal i nacional i en diversos articles. Finalment, la fira va entrar en el programa de promoció de Fires de la Diputació de Girona, que en feu ressò en diversos mitjans.

L'Ecomuseu-Farinera va aparèixer també a la premsa escrita per notícies sobre la realització del projecte museogràfic i sobre la preparació d'una exposició sobre "Dalí i els mestres flequers" que es realitzarà a l'ecomuseu el pròxim any.

A més, periòdicament ha aparegut informació sobre la nostra entitat a l'Informatiu que es publica des del Sistema del mNACTEC.

Públic

L'ecomuseu va reobrir les seves portes al públic el dia 17 d'abril. Des de llavors, i fins a finals d'any, van passar per la nostra entitat un total de 6.641 visitants.

L'evolució dels visitants entre el període 1998-2003 revela que, en general, s'ha incrementat notablement el nombre de visitants, específicament el nombre de visitants individuals, a causa de l'ampli horari i d'haver-se facilitat la visita individual una vegada acabada la reforma arquitectònica.

L'estadística de visitants de l'any 2003 mostra, per mesos, com s'ha distribuït el públic per grup o de manera individual. El mes de maig ha concentrat bona part dels grups, mentre que a l'agost s'han concentrat les visites individuals, amb 1.408 visitants.

Pel que fa a tipologia de visitants, entre els grups, l'escolar és el que predomina, seguit de les associacions culturals i els grups turístics, mentre que els de tercera edat queden en cinquè lloc.

Pel que fa a l'estadística de visitants segons origen, s'observa com Catalunya aporta el 66% del total. El 51 % d'aquests són de Barcelona i comarques i un 45% de Girona i comarques, mentre que queden a molta distància els visitants de la resta del territori català.

El segon grup de visitants en importància és l'uropeu, amb un 23%. Domina el públic francès (el 50% d'aquests), seguit del alemany, el belga i l'anglès.

El públic de la resta de l'Estat Espanyol és el menys nombrós, amb un 11%. Predominen les comunitats autònomes de Madrid, País Basc i València, respectivament.

L'anàlisi dels visitants segons canal d'informació, revela que la informació obtinguda al municipi representa el 54% del total, i dins d'aquest grup l'Oficina de Turisme ocupa el 51%, seguida del fet de passar per davant el museu, amb un 31%. El canal d'informació extern suposa un 39% del total. Dins d'aquest grup cal remarcar que el 37% de visitants afirmen ja conèixer el museu, el 31% arriben a través de l'àmbit escolar, el 8% gràcies al boca-orella i el 7% a partir del Club Súper 3, fet que evidencia que la nostra institució s'està consolidant.

Sistema del mNACTEC

Durant l'any hem assistit les diverses convocatòries del Plenari del Sistema, en els que -entre altres- s'ha treballat en la definició dels programes estratègics d'aquest: Programes de turisme, de difusió, didàctic i de ciència i medi ambient. I en les que també es va presentar la Guia per a la integració dels museus a la web del Sistema

En aquests programes es va seguir treballant a les Jornades de Treball del Sistema que es celebren anualment. Enguany, aquestes van tenir lloc entre Castelló d'Empúries i Roses els dies 22 i 23 de maig. A més, en aquestes jornades es va presentar el Power Point del Sistema i es va redactar la "Declaració de Castelló d'Empúries", en la que s'estableixen els principis en què es fonamenta i les seves línies estratègiques.

A partir del mes d'octubre es va començar a treballar en la programació dels actes que s'organitzaran amb motiu del 20è aniversari del mNACTEC: jornades, congressos, exposicions, participació en fires, reunions internacionals, etc. Entre aquests actes també està prevista la inauguració de la museografia de la Farinera.

Relacions institucionals

El dia 19 de gener es va inaugurar la rehabilitació arquitectònica de l'edifici de la Farinera, amb la presència del Conseller de Governació i Relacions Institucionals, del President de la Diputació de Girona, de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries, del Director del Sistema del mNACTEC i altres autoritats. L'acte, que va gaudir d'una gran nombre d'assistents, va tenir un caràcter lúdic i solidari, ja que es va tancar amb un dinar servit per l'Associació local de la Lliga Catalana d'Ajut al Malalt de Càncer, i la recaptació feta va ser per contribuir amb material per als damnificats de la costa gallega.

El 25 de gener i arrel de la inauguració de la Xarxa de gas de Castelló d'Empúries, va visitar l'ecomuseu el Conseller d'Indústria, Comerç i Turisme, Sr. Antoni Fernández Teixidó acompanyat del Dir. Gral. d'Energia i Mines, Sr. Albert Mitjà.

Alumnes en pràctiques

L'Ecomuseu-Farinera ha acollit per la realització de pràctiques i projecte final del Postgrau d'Educador de Museus de la Universitat de Saragossa a l'alumna Patricia Pérez Castañer.

Consultes

Durant l'any hem rebut la consulta del nostre fons de diferents persones o entitats:

- Miquel Pujades i Isidre Serra han consultat el nostre fons per obtenir informació per a la seva recerca sobre el molí de Palafolls.
- A l'abril, l'Ajuntament de Pesquera (Cantàbria) va consultar el nostre fons per conèixer més dades sobre la marca EMSA per un estudi de la Farinera de la seva població.
- El mes de maig ens va visitar la Laura Corbatera Rodríguez per obtenir informació per un treball de la seva llicenciatura en Turisme: L'adequació de les mines d'Ogassa.
- El juny, Ferran Vázquez, va visitar-nos per fer-nos consulta sobre aspectes del pa pel seu treball de recerca de batxiller de l'IES Muntaner de Figueres.
- Maria Vidal, de l'Ajuntament de St. Joan les Fonts, va visitar-nos el mes de juliol per documentar-se sobre els molins de rodet vertical pel treball de recuperació i restauració del Molí de St. Joan Les Fonts.

També se'ns va adreçar la Fundació Triptolemos (setembre 2003) per tal d'informar-nos de la seva tasca divulgadora i incloure el museu en l'apartat de rutes-guia del llibre sobre el fet alimentari que editaran properament.

Reportatges fotogràfics

- Xavier Solà i Lídia Donat, van fer un seguit de fotografies per la publicació: "*Els molins*", que editarà Quaderns de la Diputació de Girona. La sessió es feu l'abril de 2003.
- Sergi Giner, va fer un reportatge fotogràfic per la publicació "*Guía Técnica de España*" (títol provisional), que editarà Hemisferio. La sessió es feu l'agost de 2003.

Participació en cursos i jornades

Al llarg de l'any, des de l'ecomuseu hem assistit a cursos i jornades de diversa índole:

- Assistència Curs Creació Empreses organitzat per l'Associació Alt Empordà Desenvolupament, a partir del qual es va elaborar el Pla d'Empresa de la Farinera (novembre 2002 a gener 2003).
- Presentació ponència: "*De blat a farina. L'Ecomuseu de Castelló d'Empúries*" al Fòrum de Patrimoni Industrial 24/02/03.

- Assistència a les taules de treball Pla de Turisme Rural (Associació Alt Empordà desenvolupament). Febrer-març 2003.
- Cicle de conferències “Els dilluns amb el turisme” organitzades en el marc del Pla de Turisme Rural (Associació Alt Empordà Desenvolupament). Març-abril.
- Assistència a Jornades de patrimoni Industrial organitzades per l'Associació del Museus de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya (els dies 3 i 4 abril 2003 a Lleida), que en aquesta ocasió versaven sobre Patrimoni Industrial Agroalimentari, i on es presentaren dues comunicacions:
 - *“La Farinera de Castelló d'Empúries, de fàbrica de farines a museu industrial”*.
 - *“El rec del Molí, usos tradicionals i nou usos”*.

Col·laboracions

Al llarg de l'any, la nostra entitat ha col·laborat amb diversos associacions i àrees, en relació amb la formació dels professionals de diversos camps:

- El mes de febrer es va fer una visita per al personal de les Oficines de Turisme municipals, per tal que coneguessin les noves instal·lacions de l'ens.
- També en col·laboració amb l'Àrea de Turisme de l'Ajuntament es va participar en la I Jornades per a Guies de Castelló d'Empúries, amb la realització d'una visita a l'equipament.
- Al juny vàrem rebre als professors de l'Aula de recursos de Tecnologia del Departament d'Ensenyament als que, a més de fer-los una xerrada informativa sobre el programa didàctic de la Farinera se'ls va fer una visita guiada per part del moliner, que els va resultar molt interessant.

D'altra banda, també s'ha col·laborat amb l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries en la elaboració d'una primera definició del projecte museogràfic per al futur Centre d'Interpretació de la Cúria-Presó del segle XIV, així com en l'adequació museogràfica del material cedit pel Museu d'Història de Catalunya, a partir del qual es va instal·lar l'exposició "Terra de Trobadors", que va estar oberta al públic durant la celebració del Festival que porta el mateix nom.

També vàrem ser convocats per l'Associació Alt Empordà Desenvolupament per tal de participar en les Taules de treball sobre turisme rural prèvies a la elaboració del Pla estratègic de Turisme encarregat per aquesta entitat a la consultora Idees i assessorament Turístic. Des de l'ecomuseu prenguérem part en les taules dedicades a Producte i a Gastronomia.

Projectes

A part del desenvolupament del Projecte museogràfic de l'Espai expositiu I: la Farinera, al llarg de l'any s'han aprovat una sèrie de projecte relatius a la nostra entitat:

- Estudi per a l'arranjament hidràulic i d'ús públic del Rec del Molí.
- Projecte bàsic i executiu de rehabilitació (segona fase) d'un edifici industrial (el Casal) de l'Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries.

D'altra banda, ha estat aprovat el projecte de l'Exposició "Dalí i els mestres flequers" presentat per la nostra entitat a la convocatòria del Comitè organitzador del Centenari Salvador Dalí de Figueres 2004, i que suposarà la organització d'aquesta exposició durant l'any 2004.

Administració

Nova constitució de la junta Rectora

A causa de les eleccions municipals del mes de maig, i segons el que estableixen els estatuts de l'Ecomuseu-Farinera, en data 22 d'octubre va quedar constituïda la Junta Rectora de l'Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries per la legislatura 2003-2007.

Subvencions

S'ha presentat a la Convocatòria 2004, 2005 dels FEDER el *Projecte bàsic i executiu de Rehabilitació (segona fase) d'un edifici industrial (el Casal)* de l'Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries.

Per a la 6^a. Fira del pa, la farina i el blat, s'han rebut les subvencions següents:

- Del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, 600,00 € en el marc de la convocatòria Ajuts per al Foment d'Actuacions de Desenvolupament del Medi Rural.
- De la Diputació de Girona, 600,00 € per a l'organització de les Xerrades d'Introducció a l'Agricultura Ecològica, dins la convocatòria de Subvencions concedides a Activitats Culturals de caràcter general.
- Del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, 305.65 € concedides a les Fires Artesanals que es celebren anualment a la comarca.

Una altra subvenció important que ens ha estat concedida enguany, es per part de la Fundació "la Caixa", que ens ha adjudicat 20.000,00€ per al Projecte museogràfic de l'Espai Expositiu I: la Farinera", dins la convocatòria de Col·laboracions Socio-Culturals.

**FARINERA DE
CASTELLO
D'EMPÚRIES**
MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

També va ser acceptada la proposta presentada al Programa Interreg III A Espanya-França de la Unió Europea, a la que es va presentar el projecte *De Itinere*, "Pla de Desenvolupament Intreregional per la posta en valor del Patrimoni Natural i Cultural, la millora de la qualitat territorial, la promoció de la producció artesana autòctona i comercialització dels productes agraris", i en el que la nostra entitat hi participa com a soci, juntament amb el Consell Comarcal del Vallès Oriental (cap de fila), l'Ajuntament d'Elne, l'Ajuntament de Mollet del Vallès, el Consorci de Turisme del Vallès Oriental, el Consorci de l'Espai Rural de Gallecs. Es tracta d'un projecte plurianual (2003-2006).

Personal

Aquest any 2003 hem de lamentar la pèrdua del que fins a l'any 2001 havia estat el mestre moliner de l'ens, el Sr. Emerio Ungé i Mulà, antic propietari de la Farinera i a qui li devem el fet que aquesta s'hagi conservat en tant bon estat fins al moment de la conversió en seu de l'ecomuseu.

En un altre ordre de coses, enguany els dos operaris de la fàbrica i futurs responsables de la producció de farina han renovat el Carnet de manipulador d'aliments, segons les noves normatives.

Convenis

Arran de la subvenció concedida per la Fundació la Caixa, el 5 maig es va signar un acord de Col·laboració entre aquesta entitat i l'Ecomuseu-Farinera. La signatura de l'esmentat conveni va ser a càrrec del Sr. Manuel Guerrero Romero, Director d'Àrea de Negoci de l'Empordà II, en representació de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona; i pel Sr. Xavier M. Sanllehí i Brunet, President de la Junta Rectora, en representació de l'Ecomuseu-Farinera.

Infraestructures

Una vegada finalitzades les obres de rehabilitació de la primera fase de la Farinera, es va veure que el tancament del pati resultava poc adequat per a les noves instal·lacions, per aquest motiu, es va condicionar instal·lant-hi unes tanques de fusta i pintant els murs de tancament del pati. Val a dir que aquesta és una actuació provisional, ja que està previst actuar en l'adequació del pati en la tercera fase de rehabilitació.